

Változatos előadások, kötetlen beszélgetések

Hogyan, honnan indultunk?

A hazai magyar anyanyelvű pedagógustársadalom számára 1990 után megnyílt a hiányolt belföldi és külföldi továbbképzések lehetősége minden szakterületen. Így történt ez a kémia területén is, amikor Komandón 1990 szeptemberében néhány lelkes kolléga kezdeményezte, hogy az együttműködés szükséges, hogy a hazai magyar nyelvű oktatás színvonalát növelni kell, és mindez a már említett továbbképzésekkel valósítható meg.

Az évek folyamán a megnevezések változtak: Pedagógus találkozó, Nyári Egyetem és végül Bolyai Nyári Akadémia, de a megálmodott közös szándék maradt, és elkezdődött 1991-ben Kovásznán.

A tulajdonképpeni tanfolyamok, amelyek már az ország minden területéről, valamint – korlátozott számban – külföldön élő magyar anyanyelvű kémia szakos kollégák részvételét is lehetővé tették, 1993-tól indultak. 1998-ig a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Líceum volt a házigazda, 1998–2001 között a szovátai Teleki Oktatási Központban voltak a tanfolyamok, majd 2002–2003-ban a csíkszeredai Márton Áron Főgimnázium, és ezt követően a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem biztosította a feltételeket.

A kezdeményező és a kezdeti években a fő szervező az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság sepsiszentgyörgyi fiókszervezete volt. Az ő indítványozásuk vált országos jellegűvé 1993-tól, amikor a szervezésbe bekapcsolódott a sepsiszentgyörgyi Pedagógusok Háza és a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége is. 1998-tól a tanfolyam egyedüli szervezője az RMPSZ.

Az alapvető szempont a kezdetektől az volt, hogy a hazai magyar anyanyelvű kémiatanárok megismerkedjenek más országok oktatási rendszerével, nevelési törekvéseivel, a tananyag követelményi szintjével, a tantervkészítés elméleti és gyakorlati kérdéseivel, a kémia tankönyvek szerkezeti és tartalmi felépítésével, és nem utolsósorban a gyermekközpontú szemléletmóddal. Mindezek azért váltak halaszthatatlanná szaktanáraink számára, mert a hazai tanügyi rendszer és szemléletmód 1990-ig sajátos módon „fejlődött”: elsajátíthatatlan mennyiségű elméleti ismeretanyagot követelt meg, és a természettudományok oktatásában nélkülözhetetlen gyakorlati alkalmazásra egyáltalán nem fektetett hangsúlyt. Ugyanakkor törvényes keretek közé zárta a szakmai ismeretek ilyen jellegű bővítési lehetőségét (pl. külföldi tankönyvek használatának tilalma).

Hová jutottunk?

A tizenegy év alatt több mint 250 kémia szakos kolléga vett részt a tanfolyamokon, és 60 előadó tartott, mindenki számára nagyon hasznos előadásokat. Az előadók 25%-a hazai egyeteméről (Babeş–Bolyai és Sapientia), a többi pedig anyaországi egyeteméről volt (Budapest, Debrecen, Szeged, Nyíregyháza, Győr, Pécs). Ez, valamint az előadók nagy száma a hallgatók számához viszonyítva bizonyítja azt, hogy a tanfolyamok nagyon változatos témaköröket kínáltak a résztvevőknek: a nagyon sokszínű módszertani előadások mellett megismerkedhettünk a külföldi tankönyvekkel, nemzeti alaptantervekkel, szakmai újdonságokkal és érdekességekkel.

Az 1989-es társadalmi és politikai változások után minden pedagógus számára nyilvánvalóvá vált egy tanügyi reform azonnali elindításának szükségessége. A hazai és külföldi előadók ennek szellemében igyekeztek segíteni és a hiányt pótolni.

Míg a kezdeti években a hallgatók válogathattak a felkínált pedagógiai, lélektani, szakmai, interdiszciplináris stb. témakörökből egy tanfolyam ideje alatt, mára ez már kikristályosodott állapotba jutott, mivel a szakmai tanfolyamok témakörét előre meghirdetik. Pl. Szuperkémikusoktól a szupramolekuláig (2000); A jövő kémiája a zöld kémia (2001); Vegytan a laborban és a világhálón (2002); Kémia az emberiség szolgálatában?! (2003).

Én az Akadémia kémia tanfolyamainak 11 éve állandó résztvevője vagyok, és 1998-tól a szakmai szervezője is; az utóbbi két évben Sata Klára kémia szakos kolléganő, a csíkszeredai Márton Áron Főgimnázium igazgatóhelyettese is társszervező volt. Ennek a többéves tapasztalatnak az alapján tudom megítélni a továbbképzők szakmai hasznosságát. A külföldi alaptantervekben a szakoktatás célkitűzései áttekinthetőek és egyértelműek: a tanulókat olyan elméleti alapismeretekkel kell felruházni, amelyeknek felhasználásával a mindennapi élet gyakorlati kérdéseit képesek értelmezni, megmagyarázni és alkalmazni.

A már említett nagyon változatos témakörű előadások sok esetben kötetlen beszélgetésekké, véleménynyilvánításokká alakultak át, ami az igazi célját jelenti ezeknek a tanfolyamoknak – a kollégák reális érdeklődése és igénye a módszertani és szakmai kérdések megoldására.

A kémia mint kísérleti tudomány további lehetőségeket is kínál egy továbbképzés során: terepgyakorlat címen minden alkalommal összehangoljuk a szabadidő programot a szakmaival. Ilyenkor pótolhatók mindazok a szakmai megbeszélések, amelyekre az előadások alatt időhiány miatt már nem kerülhet sor. Ezt azok az előadók is pozitívan értékelték, akik több alkalommal voltak meghívottjai a kémia továbbképzőknek, és ezekért az eszme-futtatásokért jöttek el.

Hosszú lenne felsorolni az összesen 60 előadó nevét és előadásaik címét, éppen ezért csak néhány témakört említenék meg, amely a változatosságot igazolja az eltelt 11 év alatt:

- A szerves kémia szerepe és erdélyi vonatkozása (1993);

- A gyűrűs aldózok térszerkezete – modellezési gyakorlatok (1993);
- A magyarországi kémiatudományok történetéből (1994);
- Molekulák és kristályos anyagok szerkezete (1994);
- A számítógép a kémiaoktatásban (1994);
- Kémiai számítások tanítása az alapoktól a középfokig (1995);
- Mindennapi kémia (1995);
- Környezeti nevelés és oktatás (1995);
- Kerekasztal-megbeszélés a kémiatanítás aktuális problémáiról (1996);
- Modern analitikai módszerek számítógépes bemutatása (1996);
- A kémia története dióhéjban (1997);
- Jelek, színek, jelölések az EU-ban (1997);
- A Mozaik Kiadó *Természetről tízenéveseknek* című kémia tankönyvsorozat bemutatása (1998);
- Oktatófilmek és számítógépes kémiaoktató programok ismertetése (1998);
- Élelmiszerek a kémiatanár szemével (1998);
- A kémia és a társművészetek (1998);
- Újabb betöltött helyek a periódusos rendszerben (1999);
- Molekulák kiralitása és következményei (1999);
- Ment-e a kémia által a világ elébb? A természettudományok és a kémia társadalmi hitele (1999);
- Fullerének (2000);
- Két év Los Angelesben Oláh Györgynél (2000);
- A kémia és a zene. Éneklő kémikusok (2000);
- A bor kémiája (2001);
- A jövő energiahordozói (2001);
- Fraktálok és a káosz (2001);
- Gyorstesztek a kémia oktatásában (2002);
- A kémiai információ keresése a világhálón (2002);
- Gyógyszerek. Mit taníthatunk? (2002);
- Környezetkultúra-nevelés a kémia eszközeivel (2003);
- Új kémiai kísérletek (2003);
- Ipari szennyeződés Erdélyben (2003).

Minden tanfolyam végén a hallgatók szakmai és szervezési kérdésekkel kapcsolatos kérdőíveket töltenek ki. Az itt feltüntetett vélemények, valamint személyes tapasztalataim alapján állítom, hogy a Bolyai Nyári Akadémia tanfolyamai nemcsak hasznosak, hanem feltétlenül szükségesek minden hazai magyar anyanyelvű kémia szakos tanár számára ahhoz, hogy itt ma és holnap, a XXI. század követelményeinek megfelelően adjuk át tudásunkat, tapasztalatainkat diákjainknak.

Ezúton ismételten köszönjük az előadóknak, hogy az évek során nagyon sok segédanyaggal látták el a hallgatókat (videokazetták, szakkönyvek, folyóiratok, laboratóriumi tárgyak).

Ugyancsak köszönettel tartozunk mindazoknak a szervezeteknek és intézményeknek, akik 1990-től lehetővé tették a tanfolyamok megszervezését, és biztosították a szükséges feltételeket: szállást, étkezést, fénymásolást, szabadidős program megszervezését.

Hogyan tovább?

Az elmúlt több mint egy évtizedes tapasztalatok és eredmények azt bizonyítják, hogy a Bolyai Nyári Akadémiának élnie kell, mert egyre több pedagóguskolléga veszi igénybe a színvonalas tanfolyamok rendezvényeit. Ez biztosíték arra, hogy bővül a hazai magyar oktatásban hivatásszerűen tevékenykedő kollégák száma, és ugyanakkor nő az emberi és szakmai kapcsolatokat teremtő lehetőségek száma is, amelyek pillérei a színvonalas anyanyelvű oktatásunk fennmaradásának. Ugyanakkor igény a hallgatók részéről az, hogy a tanfolyam bizonyos számú kreditpontot érő vizsgával záruljon, és helyet nyerjen a minisztériumunk által elismert továbbképzők sorában.

*A természettudományok oktatásának egyik célja az érdeklődés felkeltése.
A BNYA terepgyakorlatokat is biztosít.*